

N:o 30.

Ank. till Riksd. kansli den 15 mars 1897, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner med förslag till förordning angående köttbesigtningss- och slagttvång m. m.

Uti tvenne särskilda, vid innevarande riksdag väckta, till lagutskottet hänvisade motioner, den ena, n:o 20, inom Första Kammaren af herrar friherre *C. Klingspor*, *Lybeck* och *Moberg*, den andra, n:o 80, inom Andra Kammaren af herrar friherre *Barnekow*, *Wallis*, *Lovén*, *Henricson*, *Hjelmérus*, *Lasse Jönsson*, *Melin*, *Kruse* och *Elowson*, har hemställts, att Riksdagen ville för sin del antaga följande förslag till förordning angående köttbesigtningss- och slagttvång m. m.

§ 1.

1. Köttbesigtningstvång, innefattande förbud att inom visst område till salu hålla eller utbjuda till människoföda afsedt, färskt, rått kött af nötkreatur, får, get, svin eller häst, derest köttet icke blifvit, efter undersökning af besigtningssman, försedt med stämpel eller bevis af något sådant slag, hvarom nedan i § 6 sägs, må för stad, som sådant åstundar, kunna bestämmas i den ordning, som angifves i § 24 af helsovårdsstadgan för riket, under vilkor, att genom stadens försorg anställas nödigt antal besigtningssmän och vidtagas de öfriga åtgärder, som erfordras för att kött-

besigtning inom ifrågavarande område må kunna utan större vare sig tidsutdrägt eller annan olägenhet ega rum; börande i nyssberörda afseende uppgjort förslag underställas Kongl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning, innan stadgande i ämnet utfärdas.

Enahanda förfarande iakttages i fråga om ändring eller upphäfvande af sådant stadgande.

2. Hvad i nästföregående moment stadgas om stad, gäller äfven för annat i afseende på helsovård med stad likstädt samhälle, så ock för kommun å landet, endast med den olikhet, som föranledes af den annorlunda beskaffade sammansättningen af myndigheter, hvilka der hafva befattnings med allmänna helsovården. De åligganden, som enligt denna förordning och på grund deraf meddelade föreskrifter i stad tillkomma magistrat, helsovårdsnämnd och stadsfullmäktige eller allmän rådstuga, skola inom samhälle, der helsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad i tillämpliga delar gälla, fullgöras af dem, som förklarats skola inom samhället i allmänhet träda i dessa myndigheters ställe, samt eljest å landet bestridas, magistratens af kronofogden i orten, helsovårdsnämndens af kommunalnämnden och stadsfullmäktiges eller allmänna rådstugans af kommunalstämman.

§ 2.

1. Har för stads eller dermed i afseende på helsovård likstädt samhälls räkning offentligt slagthus enligt plan, som Kongl. Maj:ts befallningshafvande, efter helsovårdsnämndens hörande, gillat, blifvit uppfördt och efter af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föranstaltad afsyning godkändt, må, om samhället så önskar, i den uti § 1 omförmälda ordning kunna jemte köttbesigtningstvång för samhället stadgas slagttvång, innefattande förbud att, sedan slagthuset upplåtits till allmänt begagnande, annorstädes inom visst område än i berörda hus slagta djur, som förut nämnts. Sådant förbud utgör dock ej hinder för att dylikt djur nedslagtas utom det offentliga slagthuset, der nedslagtandet nödvändiggöras af hastigt inträffad sjukdom eller olyckshändelse; skolandet dock i sådant fall köttet, om det är afsedt att begagnas till människoföda, genast efter djurets nedslagtning ostyckadt jemte alla dertill hörande inelfvor utom tarmar föras till det offentliga slagthuset för att besigtigas. Utan hinder af sådant förbud må äfven Kongl. Maj:ts befallningshafvande kunna medgifva, att nedslagtning af kreatur, hvilkas kött är afsedt hufvudsakligen för utförsel ur riket, verkställas inom sådan för ändamålet särskildt inrättad och under offentlig kontroll stäld anstalt, hvarom nedan i § 3 sägs.

2. Vilja stads- och dermed i afseende på helsovård likställt samhälle förena sig om gemensamt offentligt slagthus af här afsedd beskaffenhet, må det kunna ske, i fall Kongl. Maj:ts befallningshafvande dertill lemna tillstånd; och gälla då i fråga om hvart och ett af dessa samhällen hvad beträffande samhälle med köttbesigtning- och slagttvång förut är stadgadt.

§ 3.

Önskar enskild person, förening eller bolag få under offentlig kontroll ställa vare sig en hufvudsakligen för uppslagtning af kött till utförsel ur riket afsedd inrättning (exportslagteri) i stad eller på landet eller annan slagterianstalt, belägen utom stad eller dermed i afseende på helsovård likställt samhälle, må, på derom af vederbörande gjord ansökning, Kongl. Maj:ts befallningshafvande, om anstalten prövas vara ändamålsenligt ordnad, kunna föreskrifva, att densamma skall stå under offentlig kontroll, med vilkor, att genom sökandens försorg anställas erforderligt antal besigtningmän och vidtagas de öfriga åtgärder, som kunna anses för kontrollen nödiga. Förklaras, efter det annat sådant slagteri än exportslagteri ställts under offentlig kontroll, helsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad skola i tillämpliga delar gälla inom det område, der slagteriet är beläget, må nämnda omständighet ej utgöra hinder för slagteriets förblifvande under offentlig kontroll.

§ 4.

1. Besigtningssman vid offentligt, inom område, der slagttvång är gällande, beläget slagthus, vid exportslagteri, hvarom i § 3 sägs, eller vid annat enligt samma paragraf under offentlig kontroll ställt slagteri skall vara legitimerad veterinär. Den, som jemlikt denna förordning anställs såsom kommunal besigtningssman annorstädes än vid offentligt slagthus, som nyss är nämndt, skall, om möjligt, vara legitimerad veterinär.

2. Besigtningssman vid exportslagteri förordnas af medicinalstyrelsen. Öfriga i mom. 1 af denna paragraf omnämnda besigtningssmän varda förordnade af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, de kommunala på vederbörande helsovårds- eller kommunalnämnds förslag.

Besigtningssman kan af den embetsmyndighet, som förordnat honom, när som helst entledigas från sin befattning.

§ 5.

Vid slagt af djur, som förut nämnts, vare sig i offentligt, inom område, der slagttväng är gällande, beläget slagthus eller i sådant under offentlig kontroll stäldt slagteri, som i § 3 sägs, skall vederbörande besigtningssman anställa undersökning före nedslagtningen å djuret, med hänsyn till dess helsotillstånd, samt efteråt å dess kött och inelfvor, med afseende å deras duglighet till människoföda. Vid annan köttbesigtning enligt denna förordning skall, der ej annorlunda stadgats, undersökning af besigtningssman anställas, när fråga är om häst eller större nötkreatur än kalf, å minst fjerdedels kropp, men eljest å minst half kropp.

Närmare föreskrifter om besigtningen utfärdas af medicinalstyrelsen.

§ 6.

1. Kött, som vid besigtning enligt denna förordning godkännes, skall, innan det får till salu hållas eller utbjudas, förses med stämpel, utvisande, der detsamma blifvit i offentligt, inom område, der slagttväng är gällande, beläget slagthus eller i sådant under offentlig kontroll stäldt slagteri, som i § 3 sägs, uppslagadt och besigtigadt, att så skett, men eljest att köttet undergått annan vederbörlig besigtning inom något samhälle med köttbesigtningstväng.

2. Finnes vid besigtning kött vara till människoföda otjenligt, skall detsamma förstöras, der det icke kan genom besigtningssmannens försorg och under hans kontroll försäljas till tekniskt bruk, i hvilket fall köttets egare är berättigad utfå hvad som genom försäljningen inflyter, efter afdrag af nödiga kostnader.

3. Anträffas vid besigtning, anstald jemlikt denna förordning af kommunal besigtningssman, kött, som först efter särskild behandling kan utan men för helsen användas till människoföda, skall köttet, sedan det under besigtningssmannens kontroll undergått sådan behandling, antingen försedt med särskild stämpel, der så ske kan, eller med bevis om beskaffenheten, ställas till egarens förfogande eller, om denne så fordrar och icke kan anses hafva före besigtningen egt eller bort ega kännedom om köttets underhaltiga beskaffenhet samt köttet ej är af djur, som nedslagtats i sådant under offentlig kontroll stäldt slagteri, som i § 3 sägs, inlösas af vederbörande samhälle till pris, som helsovårdsnämnden månatligen, med ledning af köttprisen inom samhället under näst föregående kalendermånad,

fastställer och offentligen kungör. Varder dylikt kött anträffadt vid undersökning jemlikt denna förordning i slagteri, som nyss är nämndt, må köttet, sedan det under dervarande besigtningmans kontroll så behandlats, att det kan utan men för helsan användas till människoföda, af honom förses med särskild stämpel eller med bevis om beskaffenheten.

4. Här omförmälda stämplars skola särskildt angifva, inom hvilket samhälle besigtningen egt rum, och för öfrigt vara, hvart slag för sig, lika för hela riket, nemligen en för godkänt kött, uppslagtadt i offentligt, inom område, der slagttväng är gällande, beläget slagthus eller i annan i § 3 omförmäld, under offentlig kontroll stäld inrättning än exportslagteri, en för godkänt kött, uppslagtadt i exportslagteri, som nyss är nämndt, en för annat godkänt kött och en för kött, behandladt på sätt i mom. 3 af denna paragraf sägs. Medicinalstyrelsen utfärdar närmare föreskrifter om stämplarnes beskaffenhet och köttets stämpling.

§ 7.

Derest vid köttbesigtning, som jemlikt denna förordning anställs af kommunal besigtningssman, köttets egare icke åtnöjes med besigtningssmannens beslut, må han ej mindre, om genast framställning derom hos besigtningssmannen göres och i förskott erlägges hvad som kan erfordras till bestridande af nödig kostnad för tillvaratagande af såsom bevisningsmedel tjenligt prof å det besigtigade, erhålla sådant prof i lämpligt förvaringskärl, tillslutet under egarens och besigtningssmannens sigill och försedt med nödig beteckning, än äfven i beslutet söka ändring genom besvär, hvilka jemte dels besigtningssmannens utan lösen lemnade intyg, innefattande beslutet och skälen dertill, dels ock bevis om dagen, då klaganden af beslutet erhöill del, böra, vid talans förlust, till Kongl. Maj:ts befallningshafvande inlemnas inom tio dagar derefter, dagen, då delgifningen skedde, likväl oräknad; gällande emellertid, utan hinder af besvär, beslutet till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda vederbörligen förordnad. Varder i följd af besvaren ändring gjord i besigtningssmannens beslut, eger klaganden att för den förlust, han fått till följd af samma beslut i hvad det befunnits origtigt vidkännas, erhålla godtgörelse af det samhälle, hvars besigtningssman meddelat beslutet.

§ 8.

1. För köttbesigtning af kommunal besigtningssman enligt denna förordning och för begagnande af offentligt, inom område, der slagttväng

är gällande, beläget slagthus eger vederbörande samhälle uppbära afgifter enligt taxa, som, sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande, efter hälsovårdsnämndens och i andra städer än Stockholm jemväl efter magistratens eller, der sådan ej finnes, den i dess ställe särskildt tillsatta stadsstyrelses hörande, dertill uppgjort förslag, af Kongl. Maj:t fastställes för minst ett år i sänder. I denna taxa må afgifterna ej sättas högre, än som kan anses erforderligt till betäckande af samhällets kostnader för köttets besigtning och stämpling samt, der fråga är om begagnande af offentligt slagthus, som nyss är nämndt, till betäckande jemväl af kostnaden för slagthusets förvaltning och underhåll jemte ränta å anläggningsskapitalet.

2. Der, jemlikt ordningsstadgan för rikets städer eller derpå grundad bestämmelse, särskild marknadsplats för kreaturshandeln blifvit inrättad i sammanhang med offentligt slagthus af här afsedd beskaffenhet, må, i enahanda ordning och efter liknande grunder som i fråga om slagthusets begagnande, bestämmas afgifter till samhället för nyttjande af marknadsplatsen och vid densamma uppförda stallar äfvensom för kreaturens utfodring, skötsel och vägning.

§ 9.

Uppstår i samhälle, der slagttvång är gällande, särskild fara i helseväg till följd af någon utanför samhället bedrifven slagterirörelse eller yrkesmessig beredning af köttvaror, eger, på framställning af samhällets hälsovårdsnämnd, Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreskrifva anordningar och vidtaga åtgärder, som pröfvas tjenliga och leda till farans undanrödjande. Dervid må Kongl. Maj:ts befallningshafvande ej mindre påbjuda rörelsens ställande under särskild tillsyn samt uppdraga åt tillsyningsman att anhålla och låta dels undersöka misstänkt kött eller köttvara, dels ock oskadliggöra kött eller deraf beredt, till människoföda afsedt ämne, som är dertill otjenligt, än äfven, då sådant finnes vara af nöden, förelägga lämpliga viten och meddela tillfälligt förbud mot rörelsens drifvande samt, om rättelse på nämnda sätt ej synes stå att vinna, förbjuda den felande att vidare sjelf eller genom annan person inom visst område bedrifva slagterirörelse eller yrkesmessig beredning af köttvaror.

§ 10.

Der i följd af slagttvångs införande byggnad eller annan inrättning för bedrifvande af slagterirörelse, som, när denna förordning träder i kraft,

loffigen idkas och hvars utöfvande icke medgifvits blott tills vidare eller till dess annorlunda blefve föreskrifvet, ej längre kan för dermed afsedt ändamål användas, vare egaren berättigad att af vederbörande samhälle undfå ersättning för den värdeminskning, hans fastighet och öfriga ifrågavarande inrättningar derigenom undergå. Enahanda rätt tillkomme den, som, när slagttvång i ett samhälle införes, eger ett på det under nämnda tvång lagda området befintligt, enligt § 3 under offentlig kontroll stäldt slagteri, hvilket i följd af slagttvångets införande ej vidare kan för afsedt ändamål begagnas.

§ 11.

1. Bryter någon mot förbud, hvarom i § 1 eller § 2 sägs, böte, der ej straff enligt allmän lag eller särskild författning bör följa å förseelsen, från och med två till och med etthundra kronor.

2. Öfverträdes sådant förbud mot drifvande af slagterirörelse eller yrkesmessig beredning af köttvaror, som i § 9 omförmäles, vare straffet böter från och med tjugugu till och med femhundra kronor.

§ 12.

Den, som under tid, då han är stäld under tilltal för förseelse mot denna förordning eller enligt densamma gifna föreskrifter, fortsätter eller förnyrar samma förseelse, skall, när han dertill varder lagligen förvunnen, fällas, för hvarje gång, åtal emot honom egt rum och han deraf undfått del, till de böter eller viten, som för ifrågavarande förseelse äro bestämda.

§ 13.

1. Förseelse mot denna förordning eller de enligt densamma gifna föreskrifter skall åtalas hos polisdomstol, der särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, der sådan icke finnes, vid allmän domstol; och gälle i fråga om klagan öfver domstols eller poliskammares beslut i dessa mål hvad i allmänhet angående besvär i brottmål är stadgadt.

2. Förseelserna åtalas af allmän åklagare; egande helsovårds- eller kommunalnämnd ock att för särskildt fall förordna åklagare.

§ 14.

Emot beslut, som enligt denna förordning eller på grund af i densamma gifna föreskrifter meddelats af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, af helsovårds- eller kommunalnämnd eller af sådan tillsyningsman, som i § 9 sägs, eger den, som anser sin rätt deraf förnärmat eller obehörigen inskränkt, att anföra besvär, öfver Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut hos Kongl. Maj:t inom den tid, som för öfverklagande af förvaltande myndigheters och embetsverks beslut är stadgad, samt öfver helsovårds- eller kommunalnämnds eller tillsyningsmans beslut hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande inom den tid, som är bestämd för öfverklagande af kommunalstämmas beslut; gällande dock, utan hinder af besvär, beslutet till efterrättelse, intill dess annorlunda kan varda vederbörligen förordnad.

§ 15.

1. Böter och viten, som ådömas efter denna förordning och i enlighet med densamma meddelade föreskrifter, tillfalla kommunens kassa.
2. Saknas tillgång till fulla gäldandet af dessa böter och viten, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1898.

Det af motionärerna framlagda förslag till förordning angående köttbesigtning- och slagttvång är, såsom de ock erinra, undantagande tidsbestämmelsen om förordningens trädande i kraft, af alldeles enahanda lydelse med det förslag i ämnet, hvaröfver Kongl. Maj:t genom proposition n:o 28 till sistlidet års Riksdag lät inhemta Riksdagens yttrande. Såsom man torde erinra sig, hemställde laguskottet, som jemväl då hade att i frågan afgifva förberedande utlåtande, att förslaget ej måtte af Riksdagen antagas, och denna hemställan bifölls af Andra Kammaren. Första Kammaren åter beslöt med 58 röster emot 47, hvilka afgåfvos för bifall till utskottets hemställan, att förklara sig ej hafva något att mot Kongl. Maj:ts förslag erinra.

Detta sistnämnda förhållande i förening med den omständigheten, att äfven inom Andra Kammaren ett flertal röster höjdes för antagandet af Kongl. Maj:ts berörda förslag, hafva, förklara motionärerna, föranlett dem att redan vid denna riksdag återupptaga förslaget, så mycket mera som sedan förra riksdagen flerstädes i landet vid sammanträden af hushållningssällskap och inom andra landtmannakretsar diskussioner och yttranden förekommit, som utvisade, att förslaget i fråga allt mera vunne anhängare bland landtmännen, hvarjemte förslaget's hygieniska betydelse ytterligare framhäfts derigenom, att svenska läkaresällskapet enhälligt gjort det uttalandet, att offentliga slagthus vore nödvändiga för tuberkulosens bekämpande.

Rörande den närmare motiveringen af förslaget hafva motionärerna hänvisat till den vid Kongl. Maj:ts ofvanberörda proposition fogade utredning.

Då utskottet nu går att i ämnet sig yttra, anser utskottet för klargörande af frågans närmare innebörd nödigt att lemna en redogörelse för dess, så att säga, historiska utveckling.

Redan under en lång följd af år har det mindre tillfredsställande sätt, hvarpå kötthandeln, särskildt inom de större städerna, bedrifvits, utgjort föremål för uppmärksamhet från myndigheters och andra intresserades sida.

Sedan tvenne särskilda komitéer förebragt utredning rörande sättet, huru ett bättre sakernas tillstånd lämpligast kunde åvägabringas, ingingo stadsfullmäktige i Stockholm uti skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 8 november 1892 med en framställning i ämnet. Deruti framhölls, hurusom de fordringar, som nutiden med hänsyn till snygghetens, helsovårdens och ordningens kraf stälde på kötthandeln i de större städerna, icke i Stockholm vore på långt när tillgodosedda så som vederborde. Likaså uttalades, att det väsentligaste botemedlet bestode i inrättande af ett under offentlig kontroll ställt slagthus med tillhörande marknadstorg samt besigtning af slagadt kött, som infördes till staden.

Vid ett dylikt slagthus förrättades slagten, efter hvad en rik erfarenhet från många städer utomlands gifve vid handen, på sådant sätt, att, jemte det en mönstergill renlighet kunde iakttagas, omkostnaderna nedbragtes så långt som möjligt, och tillika alla delar af det slagtrade djuret blefve på det mest ekonomiska sätt tillvaratagna; och genom det i samman-

hang med slagthuset anordnade marknadstorget, der all till staden införd lefvande boskap besigtigades före slagten, möjliggjordes enligt samma erfarenhet en verksam kontroll mot införsel af kreatur, hvilkas kött vore farligt för helsan eller till föda otjenligt, samt hämmades i väsentlig mån spridningen af smittosamma kreaturssjukdomar. Dylika anordningar vore följaktligen till gagn icke blott för allmänheten, utan äfven för idkarne af slagteriyrket, hvarjemte det kunde med stor sannolikhet antagas, att jemväl landtbrukare i stadens närhet skulle finna med sin fördel förenligt att låta förrätta sin kreatursslakt i ett dylikt slagthus.

Den åsyftade reformen kunde emellertid ej ävägbringas, utan att kommunen toge den om hand. Det nödvändiga förbudet mot slagtning annorstädes i staden än i ett under offentlig kontroll stäldt slagthus kunde nemligen icke utverkas, om detta slagthus vore i enskild ego, och härtill komme, att kommunen ensam vore i tillfälle att anskaffa en plats, som uppfylde de många och olikartade fordringar, hvilka ställes på en stor slagthustomt med vidliggande, betydliga marknadsplats.

Äfven för inrättande genom kommunens försorg af ett dylikt slagthus stälde sig emellertid hinder i vägen. Det offentliga slagthuset skulle nemligen ej tillnärmelsevis fylla det dermed afsedda ändamål, derest ej tillika stadgades förbud mot slagtning annorstädes inom staden samt påbjödes besigtning af allt det kött, som från landsbygden infördes.

För städernas förseende med sund och god köttföda skulle det utan tvifvel vara fördelaktigast, om de sattes i tillfälle att i offentliga slagthus låta såväl före som efter slagten besigtiga alla djur, hvilka skulle åt städernas invånare afyttras. Men då det ej syntes böra ifrågasättas, att landsbygdens invånare skulle betagas rätten att sjelfva på sina gårdar slagta sina kreatur och försälja deras kött i städerna, måste man genom köttbesigtningstvånget söka ersätta slagthustvångets otillräcklighet, ehuru nämnda besigtning aldrig kunde erbjuda samma garantier som undersökningen i ett offentligt slagthus. Bestämdes emellertid, att slagtdjuren icke före besigtningen finge till skada för undersökningen allt för mycket stycas, samt att vissa viktiga inelfvor, såsom lungor och lefver, skulle åtfölja köttet till besigtningabyråerna, ansågo stadsfullmäktige äfven köttbesigtningen kunna blifva tillfredsställande nog.

I fråga om de yrkesslagtare, som bedrefve all sin handel i Stockholm, men slagtrade uti slagterier eller skjul utanför staden, vore emellertid köttbesigtningstvånget ej till fyllest, utan ansågo stadsfullmäktige, att slagttvånget borde, om möjligt, till dem utsträckas. Det vore nemligen hufvudsakligen dessas sätt att bedrifva sin handtering, som förorsakade de hygieniska missförhållandena vid kötthandeln inom staden.

De kostnader, som blefvo förknippade med å ena sidan slagthusets och kreatursmarknadens drift och å den andra köttbesigtningen vid därför anordnade byråer, borde, enligt stadsfullmäktiges åsigt, täckas genom afgifter af trafikanterna. Dessa afgifter borde dock sättas till lägsta möjliga belopp.

I öfverensstämmelse med hvad de sålunda anfört anhöllo stadsfullmäktige om utfärdande af sådana stadganden, att, derest i stad offentligt slagthus med tillhörande marknadsplats för kreaturshandel blifvit på stadens bekostnad inrättadt och anordningar der vidtagits i enlighet med de föreskrifter, Kongl. Maj:t särskildt meddelade, Kongl. Maj:ts befallningshafvande skulle ega att, i den ordning § 24 af helsovårdsstadgan för riket bestämde, förbjuda, att: 1:o) i staden och på dess område nötkreatur, får, svin eller hästar slagades annorstädes än i slaghuset; 2:o) lefvande nötkreatur, får eller svin åt allmänheten såldes eller till salu utbjödes på annat ställe än å marknadsplatsen eller i slaghuset; samt 3:o) färskt, rått kött af nötkreatur, får, svin eller häst åt allmänheten såldes eller till salu utbjödes, så framt det icke vore försedt med stämpel, utvisande, om säljaren såsom yrke drefve kötthandel i staden, att kreaturet blifvit slagadt i stadens slaghus eller annan offentlig slagtanstalt, som förut vore nämnd, men i annat fall antingen att så skett eller ock att köttet, der fråga vore om kalf, får eller svin, i minst half kropp, men eljest i minst fjerdedels kropp blifvit af veterinär besigtigadt och godkändt, på sätt helsovårdsnämnden egde närmare föreskrifva; dock att förbud, hvarom nu vore fråga, icke finge utfärdas, med mindre den kommunen tillkommande betalning för slagten, djurens herbergerande, skötsel och utfodring samt köttets vård, besigtning och stämpling med mera dylikt blifvit bestämd att utgå enligt taxa, fastställd af Kongl. Maj:t eller Kongl. Maj:ts befallningshafvande.

Framställningar i liknande syfte inkommo till Kongl. Maj:t äfven från stadsfullmäktige i Helsingborg, Malmö och Göteborg. Några skiljaktigheter äro dock att uppmärksamma. Helsingborgs stadsfullmäktige föreslogo sålunda, att från de ifrågasatta bestämmelserna om slagts verkställande endast i offentligt slaghus måtte medgifvas undantag beträffande vissa slagterier, så kallade engelska svinslagterier, hvilkas produkter vore afsedda för export, dock att äfven dessa slagterier skulle stå under viss kontroll. Göteborgs stadsfullmäktige uttalade en så till vida afvikande mening, att köttbesigtning föreslogs att varda obligatorisk, oberoende af om offentligt slaghus inrättades eller ej, samt att slagttvång skulle kunna utsträckas äfven till stadens omgifningar inom vissa gränser. Sistnämnda bestämmelse föreslogs jemväl af Helsingborgs stadsfullmäktige.

Sedan vederbörande Kongl. Maj:ts befallningshafvande afgifvit utlåtanden öfver sistberörda framställningar, infordrades öfver samtliga framställningar medicinalstyrelsens yttrande.

Beträffande offentliga slagthus förklarade sig medicinalstyrelsen anse nyttan deraf såväl i ordningens och snygghetens intresse som ock beträffande slagtdjurens och köttvarornas behandling vara uppenbar och allmänt erkänd, hvarför förslaget i denna del tillstyrktes i öfverensstämmelse med stadsfullmäktiges i Stockholm ansökning. Att göra upprättandet af offentligt slagthus med slagttvång beroende på förening af slagthuset med kreatursmarknadsplats ansåg emellertid medicinalstyrelsen vara för de mindre städerna obehöfligt, på samma gång styrelsen erkände lämpligheten deraf för de större städerna.

Angående behovet och berättigandet af det föreslagna köttbesigtningstvånget anförde medicinalstyrelsen, hurusom åsigterna härutinnan vore väsentligen skiljaktiga. Å ena sidan framhölles, att utan sådana bestämmelser, som af Stockholms stadsfullmäktige i nämnda hänseende föreslagits, ändamålet med slagthusets inrättande skulle förfelas, de lojala slagtarne gå under och de illa beryktade yrkesslagtarne, som drefve sin slagterirörelse utanför de stora städerna, fortfarande komma att förse dess invånare med skadliga eller underhålliga köttvaror, då den stora allmänheten ännu icke kunde antagas inse fördelen af att endast använda kontrolleradt kött, äfven om priset derför skulle ökas med endast 1 å 1¹/₂ öre per kilogram. Vidare erinrades, att vissa smittosamma husdjurssjukdomar, hvilka gjorde köttets handterande eller förtärande farligt, påkallade besigtning af till salu utbudet kött. Bland dessa sjukdomar framhölles företrädesvis mjeltbrand, tuberkulos och de så kallade blodförgiftningssjukdomarna, särskildt lifmodersinflammation hos kor och nafvelinflammation hos kalffvar m. m.

Å andra sidan hade man fäst uppmärksamheten vid faran, att köttpriset skulle komma att oskäligt, eller åtminstone i betydligt högre grad än den uppgifna, fördyras, och till följd deraf den mindre bemedlade befolkningen komma att sakna behöflig köttföda i ännu högre mån, än hvad nu vore fallet, hvarjemte påpekats, att besigtning af uppslagtadt kött ofta lemnade ett osäkert resultat och ej sällan kunde föranleda ett godtyckligt bedömande, samt icke lemnade säker garanti, att ej köttet kunde härröra från sjukt djur, äfvensom att svårighet kunde uppstå att erhålla tillräckligt antal behöriga besigtningmän samt att bestämma vilkoren för dessas kompetens. Vidare hade man äfven framhållit, att farhågorna för förtärandet af kött utaf sjuka djur, särskildt tuberkulösa, betydligt öfverdrifvits, och att köttet borde kunna göras oskadligt genom behörig kokning eller upphettning vid tillagningen.

Att ändamålet med de offentliga slagthusen ej komme att vinnas, med mindre än att besigtningstväng tillika stadgades, funne medicinalstyrelsen under närvarande förhållanden högst sannolikt. Den föreslagna undantagslagstifningen beträffande de så kallade yrkesslagtarne i de stora städernas omgifningar syntes ej heller kunna undvaras, då största faran för skadliga och underhaltiga köttvarors försäljande hotade just från dessas sida. Faran för smittosamma husdjurssjukdomars öfverförande till människor genom förtärande af kött torde icke kunna förnekas, om den också mycket öfverdrifvits. Den kunde antagligen i många fall förekommas genom en förständig tillredning af köttet. Det mest afsevärda skälet mot köttbesigtningstväng syntes ligga i faran för köttets fördyrande. Till förekommande af en betungande förhöjning af priset för slagtning och köttbesigtning med deraf följande svårighet för mindre bemedlade att erhålla köttvaror för billigt pris, skulle därför vara önskligt, att från början och samtidigt med införandet af köttbesigtningstväng för besigtningen bestämdes en viss maximifgift af t. ex. 1¹/₂ öre för kilogram kött jemte en viss minimifgift af t. ex. 15 öre för hvarje besigtigad köttvara, oberoende af dess vikt, hvilka pris sedermera ej finge öfverskridas eller höjas.

Beträffande sättet för den föreslagna besigtningens verkställande och kompetensen för besigtningförrättarne borde tydligen slagtdjurens besigtning såväl före som efter nedslagtandet utföras af legitimerad veterinär. Äfven besigtningen af allt öfrigt kött borde lämpligast verkställas af legitimerade veterinärer, derest sådana, som vunnit erfarenhet och vana i bedömandet af uppslagtadt kött, vore att i tillräckligt antal tillgå. Detta torde likväl kanske möta svårighet, och det kunde ju äfven sättas i fråga, huruvida för kompetens att bedöma slagtdadt kött, hvilket göromål antagligen blefve dessa besigtningmäns hufvudsakliga, om ej uteslutande, sysselsättning, med skäl borde fordras maturitetsexamen och derefter genomgången fullständig veterinärkurs. I fall dylik besigtning skulle komma att framdeles uppdragas åt andra än veterinärer, borde dock en viss kompetens fordras af sådana personer, såsom t. ex. intyg från vederbörande lärare vid veterinärinstitutet, att personen i fråga inhemtat nödig kunskap och färdighet i bedömandet af köttvarors beskaffenhet.

För afgörandet utan dröjsmål af tvistiga fall borde dessutom finnas att tillgå en besigtningnämnd, bestående af t. ex. 3 för år af stadsfullmäktige, magistrat och helsövnämnd utsedde besigtningmän med lika antal suppleanter, och med skyldighet för denna nämnd att på kallelse af besigtningsveterinären (besigtningförrättaren) ofördröjligt besigtiga varan och senast 12 timmar efter den första besigtningen meddela beslut, huruvida densamma godkändes eller kasserades.

Under uttalande af den åsigt, att en förbättrad kontroll af till salu hållna köttvaror, särskildt med hänsyn till dem, som tillhandahölles inom de större städerna, vore önskvärd, men svårligen kunde åstadkommas utan att offentliga slagthus här, liksom mångenstädes i utlandet med god påföljd skett, upprättades och derjemte slagttvång och köttbesigtningstvång för de respektive städernas områden infördes, hvarvid dock stor varsamhet vid lagstiftningen syntes vara af nöden, på det köttvaror icke måtte alltför mycket fördyras och deras åtkomst för mindre bemedlade försvåras, ansåg sig medicinalstyrelsen på grund af det anförda böra i hufvudsak tillstyrka äfven de bestämmelser angående köttbesigtningstvång, som af Stockholms stadsfullmäktige förordats.

Härutinnan var emellertid medicinalstyrelsens chef skiljaktig och anförde bland annat: att erfarenheten i vårt land icke visat, att något egentligt behof af köttbesigtningstvång förefunnnes; att de vådor, som uppgifvits följa med förtärandet af kött efter sjuka djur äfvensom af skämdt kött, syntes öfverdrifna; att goda skäl talade därför, att mot den fara, som i nämnda hänseende kunde förefinnas, i allmänhet borde kunna vinnas nöjaktig trygghet genom köttets tillagning medelst grundlig kokning eller stekning; att den obligatoriska besigtningen af uppslagadt kött vore af tvifvelaktigt värde och att endast slagtdjurets undersökning före och köttets efter slagten lemnade säker garanti mot fara; att, om man ansåge besigtning af uppslagadt kött, som hölles till salu genom å landet bosatt försäljare, vara betryggande, enahanda besigtning borde vara till fyllest, äfven då säljaren såsom yrke drefve kötthandel i stad, och denna klass af försäljare således ej behöfva underkastas strängare kontroll än andra säljare; att besigtningstvånget lätteligen kunde medföra köttets fördyrande, i synnerhet om besigtningmännen stälde öfverdrifna fordringar på köttets beskaffenhet; att, i händelse så kalladt sekunda kött skulle underkastas alltför sträng kontroll, följden skulle blifva den, att de mindre bemedlade måste upphöra att köpa kött; samt att kontrollen, med hänsyn till de olika åsichter, som alltid komme att finnas, huruvida en viss köttvara skulle anses helsovådlig eller icke, kunde befaras blifva mycket ojemn ej endast inom olika städer, utan äfven inom samma stad.

Beträffande det af Helsingborgs stadsfullmäktige ifrågasatta undantaget i fråga om slagttvång för de s. k. engelska svinslagterierna i Skåne, afstyrkte medicinalstyrelsen bifall till detsamma.

Äfven andra myndigheter än de nu nämnda hafva i föreliggande ämne afgifvit utlåtanden till Kongl. Maj:t. Öfverståthållareembetet och samtliga Kongl. Maj:ts befallningshafvande — undantagande Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Elfsborgs och Jemtlands län — hafva förordat författnings-

bestämmelser i det allmänna syfte, som i stadsfullmäktiges förberörda framställningar afses. Smärre skiljaktigheter hafva emellertid äfven i dessa utlåtanden gjort sig gällande. Somliga utlåtanden hafva sålunda afstyrkt inrättande af den i medicinalstyrelsens utlåtande föreslagna nämnd, hvilken, då köttbesigtningssman och köttägare hyste olika mening om köttvaras skadlighet, skulle dem emellan skilja; andra hafva lemnat den ifrågasatta bestämmelsen härom utan anmärkning; stadgandet om kreatursmarknadsplats i förening med slagthus har af de flesta Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansetts obehöfliga eller afstyrkts; några Kongl. Majt:s befallningshafvande hafva förordat, att äfven andra samhällen än städer skulle få rätt att utverka det ena eller andra eller båda slagen af ifrågavarande förbud; i några utlåtanden har föreslagits den obligatoriska köttbesigtningens verkställande utan afgift; i ett utlåtande har föreslagits upprättande jemväl af enskilda slagterier under offentlig kontroll. Derjemte har i åtskilliga yttranden föreslagits, att städer skulle kunna, utan att uppföra offentliga slagthus, vinna rätt att införa obligatorisk köttbesigtning; att bestämmelser måtte gifvas, huru förfaras skulle med så kalladt »sekunda» eller »mindervärdigt» kött, så att det kunde utan men för helsan användas; samt att äfven korffabrikationen måtte ställas under offentlig kontroll.

Sedan medicinalstyrelsen, efter det samtliga ofvannämnda yttranden inkommit, jemlikt nådig föreskrift, utarbetat fullständigt förslag till förordning angående offentliga slagthus och köttbesigtningstvång — dervid styrelsen med hänsyn till det temligen allmänna motstånd, bestämmelsen om besigtningssnämnd mött, ansett sig ej böra upptaga densamma — afgåfvat äfven kommerskollegium och landtbruksstyrelsen yttranden i ämnet.

Enligt kommerskollegii åsigt vore behöfvat af effektivt skydd mot de faror, som uppstode genom förtärande af skadadt kött eller af kött efter djur, behäftade med vissa sjukdomar — hvilket skydd åsyftades med de åtgärder, som af stadsfullmäktige föreslagits — satt utom allt tvifvel. Men då vid det förhållande, att, äfven om slagttvång i städerna föreskrefves, man näppeligen kunde förbjuda införsel till stad af kött efter djur, slagdade på landsbygden, det åsyftade skyddet icke kunde ernås, utan att allt till människoföda afsedt kött, som inom stad till salu hölles, noggrant besigtigades af sakkunnig person, syntes i främsta rummet bestämmelser böra gifvas, som afsåge införandet af obligatorisk besigtning af och kontroll å allt färskt, rätt, till människoföda afsedt kött af husdjur, som till salu hölles eller utbjödes i stad, antingen detsamma uppslagtats i offentligt slagthus eller annorstädes.

Man hade visserligen anfört, att genom besigtning endast af uppslagadt kött ej alltid kunde afgöras, huruvida köttet vore till mennisko-

föda fullt tjenligt, utan att sådant blott kunde med säkerhet utrönas genom besigtning först å det lefvande slagtdjuret och sedan å dess kött. Detta förhållande, hvars rättighet icke blifvit förnekad, torde emellertid icke böra utgöra anledning dertill, att köttbesigtningstvång icke skulle få införas annat än i förening med slagttvång. Ty om ock inrättande af offentliga slagthus, der besigtning verkställes å slagtdjuret före och å dess kött efter slagten, samt der köttet blefve på lämpligt sätt eljest behandladt, kunde i högre grad främja det åsyftade målet än besigtning endast af uppslagtadt kött, måste dock, då genom en besigtning af sistnämnda slag i allt fall vissa, mycket beaktansvärda faror kunde undvikas, en kontroll å allt sådant kött, som vore afsedt att användas till människoföda, och hvilken kontroll verkställes, innan köttet till salu utbjödes, kunna varda af väsentlig nytta och alltid medföra en, om än ej absolut, dock vida större säkerhet mot helsovådliga inflytelser, än som under nuvarande förhållanden förekomme. Slutligen skulle äfven, derest den obligatoriska köttbesigtningen gjordes oberoende af slagttvånget, den fördel kunna ernås, att äfven sådana kommuner, som ej mägtade eller till en början icke ville göra så pass dyrbara anläggningar som offentliga slagthus, dock kunde vinna möjlighet att få obligatorisk köttbesigtning införd och derigenom ernå den ökade trygghet i sanitärt hänseende, en sådan besigtning alltid måste medföra.

Äfven andra kommuner än städer borde, enligt kommerskollegii mening, vinna rätt att få obligatorisk köttbesigtning införd, och särskildt torde sådant tillfälle böra lemnas köpingar, hamnar, fiskelägen och andra ställen med större, sammanträngd befolkning.

Vidkommande frågan om intagande i den nya författningen af bestämmelser dels om en med slagthuset förenad marknads- eller saluplats för kreatur, dels om förbud mot handel med kreatur å annat ställe inom stads område än å denna plats eller i det offentliga slagthuset, ansåge kommerskollegium det visserligen kunna antagas, att, derest marknadsplats för kreatur anordnades i sammanhang med slagthus och försåges med lämpliga stallar och andra inrättningar till underlättande af kreaturens förvaring och vård, ej mindre slagthusets användning skulle varda större än äfven andra väsentliga fördelar vinnas, såsom till exempel en ökad möjlighet för dem, som ville inköpa djur för andra ändamål än slag, att erhålla friska och goda djur, enär tillfälle att få djuren undersökta alltid skulle vid marknadsplatsen finnas; men det torde å andra sidan icke kunna förbjudas enskilde att i sina ladugårdar eller inom sina egendomar eller vid offentliga auktioner äfven inom stad sälja eller köpa kreatur, hvadan och då, jemlikt § 1 i ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868, stadens myndigheter kunde bestämma ej mindre hvilka torg, hamnar och

dylika ställen i staden skulle vara till allmänna försäljningsplatser upplåtna än äfven särskilda af nämnda platser för försäljning af vissa slags varor, kollegium lika med medicinalstyrelsen och andre, som yttrat sig i ärendet, ansåge de ifrågasatta bestämmelserna om särskild marknadsplats för kreaturshandeln i förening med slagthuset icke böra inflyta i den nya författningen.

Kommerskollegium anförde vidare:

Af Stockholms stadsfullmäktige med flere hade föreslagits, att allt kött, som såldes eller till salu utbjödes af person, hvilken såsom yrke drefve kötthandel inom stad, der offentligt slagthus vore till begagnande upplåtet, skulle vara slagtdt i detta slagthus eller i annan sådan slagtanstalt. Detta förslag, som jemväl af medicinalstyrelsen biträdts, hade emellertid af flera andra ansetts vara af beskaffenhet att icke kunna förordas. Och hade i sådant afseende anförts bland annat, att en dylik bestämmelse skulle medföra dels en alltför stor minskning i möjligheten för landtbefolkningen att vinna afsättning för sina uppslagtade köttvaror, hvilka de nu mycket ofta sålde till kötthandlande i städerna, dels ock en betydande inskränkning äfven i de senares näringsfrihet; att, om bestämmelsen vunne kraft, nästan monopol å kötthandeln skulle uppstå till förmån för slagtarne i städer, der offentligt slagthus funnes; samt att detta stadgande sålunda skulle i vida högre grad än sjelfva slagttvånget komma att fördyra köttvarorna. Man hade därför i stället föreslagit, att, såsom i Tyskland vore fallet, äfven här borde stadgas, att de personer, hvilka inom stad såsom yrke bedrefve slagterihandtering eller handel med färskt kött, icke finge inom kommunen till salu hålla kött efter djur, som de hade slagtat eller låtit slagta icke i det offentliga slagthuset utan på annat slagställe, beläget inom en omkrets från staden, som skulle kunna bestämmas genom kommunalbeslut, hvilket emellertid skulle af Kongl. Maj:t fastställas. Såsom skäl för såväl den ena som den andra af nu berörda restriktiva bestämmelser hade anförts, hufvudsakligen, att det just vore det hänsynslösa tillvägagående, som de personer, hvilka utanför städernas områden bedrefve slagterirörelse, låte komma sig till last vid utöfvandet af sitt yrke och särskildt vid försäljningen i städerna af sina köttvaror, som borde stäffas, samt att, derest så icke skedde, ändamålet med de offentliga slagthusens inrättande blefve förfeladt. I syfte att förekomma sistberörda missförhållanden hade framstälts förslag derom, att det skulle ej mindre i stads- än äfven i landtkommuner inrättas slagterier, som stode under offentlig kontroll, »kontrollslagterier», samt att, då enskilde ville verkställa slagtt hemma hos sig, sådan skulle ega rum under kontroll af godkänd besigtningssman.

Kommerskollegium ansåge för sin del, att, om än en bestämmelse derom att de, hvilka såsom yrke drefve kötthandel i stad, der offentligt

slagthus funnes, icke skulle få till salu hålla annat än sådant kött, som blifvit uppslagtadt i det offentliga slagthuset, visserligen skulle kunna i hög grad befrämja ändamålet med slagthuset, en sådan bestämmelse dock skulle vara af beskaffenhet att medföra en alltför stor inskränkning i de enskildes näringsfrihet och äfven medföra andra olägenheter af det slag, som här omförmäls. Vidkommande åter förslaget att en stads myndigheter skulle kunna besluta, att de, hvilka inom staden såsom yrke bedrefve kötthandel, icke skulle få sälja kött, som de uppslagtadt eller låtit uppslagta på ställe, beläget inom viss omkrets utanför stadens eget område, torde ett dylikt stadgande, hvilket skulle inverka ej blott på de yrkesslagtares rätt, som bodde inom sist antydda omkrets, utan äfven på andras, som utan att vara yrkesslagtare eller kötthandlande ville inom samma omkrets slagta och derefter sälja köttet till kötthandlare i staden, icke böra meddelas, enär det väl ej borde kunna ifrågakomma, att beslut, fattade inom en kommun, skulle kunna inverka på andra kommuners medlemmars rätt att drifva sin näring inom sin kommun. Deremot torde kunna ifrågasättas, att Kongl. Maj:t skulle, efter pröfning i hvarje fall och der särskilda olägenheter i sanitärt hänseende uppstode inom stad till följd af hänsynslöst tillvägagående vid utanför staden inom andra kommuner bedrifven slagteriörelse, på framställning af stadens myndigheter föreskrifva sådana åtgärder, att de öfverklagade missbruken förekommes. Hvad åter de föreslagna »kontrollslagterierna» beträffade, syntes visserligen medgifvande att under särskild kontroll utöfva slagteri kunna i särskilda fall erhållas, såsom till exempel i fråga om de så kallade engelska svinslagterierna i Skåne, som i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Malmöhus län utlåtanden funnes omförmälda, men att i allmänhet inrätta »kontrollslagterier» torde möta synnerligen stora praktiska svårigheter, likasom en föreskrift att ingen finge å sin gård anställa slaggt utan i närvaro af besigtningssman näppeligen skulle kunna ifrågasättas och än mindre komma att efterlefas.

I fråga om den af medicinalstyrelsen först föreslagna bestämmelsen om besigtningssnämnd uttalade kommerskollegium, att detta förslag näppeligen torde kunna i praktiken utföras, alldenstund dylik nämnd antagligen icke skulle kunna med vederbörlig skyndsamhet sammankomma, särdeles som svårigheter torde möta att finna personer, som ville underkasta sig att när som helst på kallelse genast lemna hvad de eljest hade för händer för att granska kött, om hvars användbarhet tvifvel rådde. Ej heller åt helsovårdsnämnden kunde, af liknande skäl, uppdragas att i fall af olika uppfattning om kötts användbarhet skilja emellan besigtningssmannen och köttegaren. Deremot ansågs hvad i medicinalstyrelsens författningsförslag ifrågasatts derom, att egare till kött, som vid besigtning underkänts, skulle

hafva rätt att utfå bevis af besigtningssmannen om orsaken till underkännandet, böra gillas. Det torde emellertid böra tagas i öfvervägande, huruvida ej dylikt bevis borde utan lösen utlemnas, enär egaren redan genom köttets anhållan gjorde förlust.

Landtbruksstyrelsen uttalade, att behörig hänsyn till den inom landet, särskildt i städerna, allmänt rådande meningen i förevarande afseende påkallade åtgärders vidtagande i syfte att förekomma, det till människoföda otjenliga köttvaror utbjödes å marknaden, men hölle på samma gång före, att de inskränkningar i näringsfriheten, som sålunda vidtoges, borde strängt begränsas till hvad af det klart insedda ändamålet med samma bestämmelser oundgängligen kräfdes. Särskildt torde böra på det noggrannaste tillses, att icke landtbrukets eller landsbygdens intressen på något sätt kränktes derigenom, vare sig att landsbygdens invånare tvingades att för afsättning af sina till slagt afsedda kreatur föra dessa till städernas slagthus för nedslagtning, eller att den å landsbygden verkställda slagtningen, om sådan tillätes, icke komme att i allmänna föreställningssättet erbjuda samma garanti för varans verkligt goda beskaffenhet som den i städernas slagthus verkställda slagtningen, utan att tvärtom landsbygd och stad blefve i förevarande afseende fullt likställda. Det kunde visserligen icke antagas, att på landsbygden några offentliga slagthus skulle komma att uppföras; men å andra sidan syntes ej heller omsorgen om de sanitära förhållandena å landsbygden påkalla uppförandet af några dylika, under det att slagtningen å landsbygden verkligen kunde, derest den skedde under vederbörliga garantier, verkställas på ett i alla afseenden ur slagtningens egen synpunkt fullt tillfredsställande sätt. I enlighet med denna åsigt, skulle, derest slagtning å landsbygden så tillgått att djur af sådant slag, som ifrågasatts skola underkastas kontroll i förevarande afseende, blifvit af offentlig tillsyningsman inom viss bestämd tid såväl före som efter slagtningen besigtigadt, kött af sådant djur förses med enahanda stämpel, som allt efter djurets befunna tillstånd användes i offentligt slagthus. Derest hvad landtbruksstyrelsen sålunda framhållit iakttoges i en blifvande förordning rörande besigtning- och slagttvång, ansåge landtbruksstyrelsen sig kunna i öfrigt biträda hvad af kommerskollegium blifvit i ärendet anfördt.

Med föranledande af hvad i ärendet förekommit lät statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet härefter inom departementet upprätta det förslag till förordning angående köttbesigtning- och slagttvång, som nu af motionärerna förordats till antagande, dervid det af kommerskollegium

till sina hufvuddrag angifna förslag med den af landtbruksstyrelsen förordade modifikation lades till grund för utarbetandet.

Förslaget, sådant det föreligger, medgifver sålunda införande af obligatorisk köttbesigtning såväl i städer som i kommuner å landet äfvensom i sådana å landet befintliga samhällen, såsom köpingar, hamnplatser och fiskelägen, å hvilka helsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad förklarats skola i tillämpliga delar gälla. Slagttvång åter medgifves endast i städer och dermed i afseende å helsovård väsentligen likställda samhällen samt måste vara förenadt med obligatorisk köttbesigtning. Införandet af så det ena som andra tvånget är emellertid beroende på samhällena sjelfva och kan ej ske mot deras uttalade önskan.

Från förbudet att inom område, der slagttvång är gällande, slagta kreatur annorstädes än i det offentliga slagthuset äro undantag medgifna för det fall, att djur måste nedslagas i följd af hastigt inträffad sjukdom eller olyckshändelse; hvarjemte Kongl. Maj:ts befällningshafvande bemyndigats medgifva, att, utan hinder af slagttvång, nedslagning af kreatur, hvilkas kött är afsedt hufvudsakligen för export, må under vissa vilkor verkställas inom annan för ändamålet särskildt inrättad anstalt än det offentliga slagthuset. Äfven å landsbygden kunna dylika exportslagterier få inrättas och jemväl andra för kreatursslakt afsedda anstalter ställas under offentlig kontroll.

Rörande detaljbestämmelserna tillåter sig utskottet att till förslaget hänvisa.

Förslaget i fråga har, såsom af detsamma framgår, tvenne sidor, en af hygienisk och sanitär art och den andra hufvudsakligen ekonomisk. Den senare, afseende att genom inrättande af exportslagterier och dermed förenad köttbesigtning befordra köttexporten från vårt land, anser utskottet åtminstone för närvarande vara af större betydelse än den förra.

Exporten af lefvande kreatur från vårt land, på senare tider flerstädes hindrad och kringskuren, hotas nemligen ytterligare af inskränkingar i samma rigtning, och anledning torde ej saknas befara, att den samma inom kort kan varda alldeles omöjliggjord. Vår modernäring, som under sin fortgående utveckling allt mera grundats på en ökad boskapskötsel, skulle derigenom tillfogas ett ytterst kämbart slag, om man ej sattes i tillfälle att i stället för lefvande kreatur exportera slagtdadt kött. Ett oeftergifligt vilkor härför torde emellertid vara inrättandet af exportslagthus i förening med köttbesigtning. Endast i sådana inrättningar kan man nemligen få köttet slagtdadt, besigtigadt, förvaradt och emballeradt på

sådant sätt, att det på världsmarknaden kan betinga ett tillfredsställande pris. Utskottet anser sålunda af största vikt, att dylika slagthus blifva så fort ske kan inrättade. Det torde likväl kunna förutsättas, att ett slagthus af sådan art, med den storlek och utrustning det måste hafva och med den ojemna tillförsel, som der kan beräknas, icke kan underhållas och förränta anläggningskostnaden endast med de afgifter, som skäligen kunna påläggas det för export afsedda köttet och köttet efter de kreatur, som för förbrukning inom landet kunna utan lagstadgadt tvång varda der slagtade. I den mån erforderliga bidrag härför ej kunna erhållas af de kommuner, der slagthus inrättas eller af enskilda för företaget intresserade personer, hushållningssällskap eller andra korporationer, lär dock, enligt utskottets åsigt, frågans stora vikt för landets jordbruk väl kunna försvara, att statsmedel för ändamålet användas.

Deremot kan utskottet icke tillstyrka, att erforderliga medel för slagthusens anläggning och underhåll beredas genom införande af sådant slag- och köttbesigtningstvång, som motionärerna ifrågasatt. Bestämmelserna härom skulle hårdt träffa äfven sådana, som af exporten ej hade något intresse, och den fördel i sanitärt och hygieniskt hänseende, som ett dylikt tvång skulle medföra, anser utskottet ej vara af den betydelse, att utskottet på sådan grund kan förorda detsamma införande. Den ifrågasatta köttbesigtningen hafva de myndigheter, som yttrat sig i ämnet, ansett skäligen otillfredsställande, och att införa slagttvång utan förening med köttbesigtningstvång lär, enligt hvad framgår af den ofvan lemnade utredningen, ej kunna förordas. I rent hygieniskt och sanitärt hänseende, särskildt beträffande motarbetande af tuberkulosens spridning, torde för öfrigt andra åtgärder än de nu föreslagna förtjena långt större afseende. Så är t. ex. förhållandet med undersökning af till försäljning utbudna mjölk. Utskottet vill emellertid ej bestrida, att de ifrågasatta bestämmelserna skulle i afsedt syfte medföra åtskilliga fördelar, men anser likväl deraf följande olägenheter vara så betydande, att utskottet ej kan tillstyrka dylika stadganden. Ett beslut af en kommun om införande af köttbesigtningstvång skulle nemligen medföra stora svårigheter för den omgifvande landbefolkningen, som hade att försälja sina produkter i berörda kommun och hvilken befolkning ej ens skulle hafva tillfälle att i frågan sig yttra. Vid stor tillförsel af kött torde ej sällan väntan på besigtning kunna medföra svårighet att få köttet såldt och kanske äfven föranleda försämring af varan, liksom mer än sannolikt torde vara, att afgifterna för besigtningen skulle i sin mån verka till minskning af den behållning, som säljaren kunde för köttet beräknat. Härtill kommer den af alla i ämnet hörda myndigheter medgifna svårigheten att på ett fullt tillfreds-

ställande sätt bedöma beskaffenheten af slagtdt kött. Tillämpningen måste sålunda blifva ojemn och osäker, helst besigtningssmannen ej ens alltid skulle vara legitimerad veterinär. Köttförsäljaren blefve faktiskt helt och hållet beroende af besigtningssmannens kanske allt för öfverdrifna nit för att ej säga godtycke, och stadgandena om rätt att klaga öfver besigtningssmannens åtgärd äro och kanske måste vara sådana, att de endast i ytterst sällsynta fall lära kunna tillämpas och äfven då torde visa sig vara temligen illusoriska.

För vinnande af de fördelar i hygieniskt och sanitärt hänseende, som motionärerna åsyftat, lärer för öfrigt, enligt utskottets mening, tvångsbestämmelser ej ovilkorligen behöfva tillgripas. Vilja vederbörande kommuner upprätta slagthus och köttbesigtningssbyråer, lärer nemligen ej osannolikt vara, att på frivillighetens väg mycket skall kunna vinnas i berörda syfte. Det egna intresset att få väl slagtdt och undersökt kött torde i så fall åtminstone så småningom verka derhän, att dylika inrättningar allt mera komma att begagnas och att desamma, om också tillskott till en början erfordras, efter någon tid skola kunna bära med dem för- enade utgifter.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört anser sig utskottet icke i vidare mån kunna tillstyrka bifall till hvad motionärerna föreslagit, än att utskottet hemställer,

det Riksdagen, med anledning af motionerna i fråga, i underdånig skrifvelse anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga erforderliga åtgärder för att, så fort lämpligen ske kan, slagthus med der anordnad köttbesigtning under erforderlig kontroll måtte anordnas i de städer, der sådan anordning för befordrande och underlättande af export af kött anses vara af behovet påkallad.

Stockholm den 15 mars 1897.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservationer:

af herr *Rudebeck*, som anført:

»Enligt min uppfattning har den föreliggande frågan sin största betydelse såsom en allvarlig helsovårdsangelägenhet och bör i första rummet beaktas ur den synpunkten, men icke hufvudsakligen eller endast ur den ekonomiska, hvilken i allt fall bäst främjas ju mer man tillgodoser den hygieniska. I följd häraf har jag icke kunnat dela flertalets inom utskottet mening att föreslå en åtgärd, hvarigenom endast vid export af kött till utlandet trygghet vinnes för varans godhet och användbarhet. Mig synes det icke mindre angeläget, att man verkar äfven därför, att den vara, som utbjudes inom landet, motsvarar den viktigaste och naturligaste fordran man ställer på födoämnen. Den utredning, som föregått Kongl. Maj:ts till förra årets Riksdag aflåtna förslag till lag i ämnet, hvilket förslag motionärerna upptagit, ådagalägger tydligt vigten af de sanitära grunderna för behovet af lagen, och ytterligare bestyrkanden häraf hafva sedermera tillkommit, hvadan ett bestridande af dessa sanitära grundens befintlighet och värde enligt min mening icke kan försvaras.

På dessa skäl och då de framhållna farhågorna för olägenheter och svårigheter genom lagens antagande synas mig dels bero på missuppfattning, dels vara öfverdrifna och dels hafva underordnad betydelse i jämförelse med frågans vikt, har jag ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna»;

af herrar *G. Andersson* och *Henricsson*, hvilka ansett, att motionärernas förslag bort af utskottet tillstyrkas med undantag af § 1 mom. 2, hvarur orden »så ock för kommun å landet» böra utgå, till följd hvaraf nämnda § sålunda skulle erhålla följande förändrade lydelse:

»§ 1.

1. — — — — —

2. Hvad i nästföregående moment stadgas om stad gäller äfven för annat i afseende på helsovård med stad likstäldt samhälle, endast med den olikhet, som föranledes af den annorlunda beskaffade sammansättningen af myndigheter, hvilka der hafva befattning med allmänna helsovården. De åligganden, som enligt denna förordning och på grund deraf meddelade

föreskrifter i stad tillkomma magistrat, helsovårdsnämnd och stadsfullmäktige eller allmän rådstuga, skola inom samhälle, der helsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad i tillämpliga delar gälla, fullgöras af dem, som förklarats skola inom samhället i allmänhet träda i dessa myndigheters ställe, samt eljest å landet bestridas, magistratens af kronofogden i orten, helsovårdsnämndens af kommunalnämnden och stadsfullmäktiges eller allmänna rådstugans af kommunalstämman;

af herr *Ohlsson*, hvilken anförde:

»Då jag funnit den af Kongl. Maj:t vid sistlidet års riksdag väckta samt nu af ledamöter i Riksdagens båda kamrar återupptagna frågan om författningsbestämmelser rörande köttbesigtningstvång och slagttvång m. m. uppenbarligen vara icke blott en för det svenska landtbruket i ekonomiskt afseende vigtig exportfråga, utan äfven en, särskildt för städerna och vissa andra samhällen i vårt land, synnerligen magtpåliggande hygienisk angelägenhet, har jag icke kunnat biträda utskottets i ärendet gjorda hemställan.

Vid öfvervägande och bedömande af frågan från de båda nu berörda hufvudsynpunkterna och med fästadt afseende ej mindre derå, att fullständig och uttömmande utredning i ärendet föreligger, än äfven derå, att afsevärda olägenheter kunna ej minst för landtbruksintresset förorsakas, derest denna angelägenhet än vidare uppskjutes eller ensidigt behandlas, har jag för min del ansett, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att med anledning af de nu framlagda motionerna för sin del antaga ett, visserligen dock i väsentliga delar modifieradt, förslag till förordning i ämnet.

Jag hyser nemligen den uppfattning, att vissa författningsförslagets bestämmelser kunna med hänsyn till omfång och räckvidd betydligt inskränkas, utan att det dubbla hufvudsyftet med förordningens tillkomst derigenom förfelas eller åsidosättes.

Efter förutskickande af dessa erinringar och med förmälan, att de motionsvis nu föreslagna bestämmelserna i allo sammanfalla med motsvarande bestämmelser i kongl. propositionen n:o 28 till sistlidet års Riksdag med undantag allenast för tidsbestämmelsen angående förordningens träddande i kraft, hvilken tidpunkt af motionärerna framflyttats till den 1 januari 1898, går jag nu att i korthet redogöra för de af mig ifrågasatta ändringsförslagen.

§ 1.

I denna § afhandlas frågan om köttbesigtningstvång, hvilket är afsedt att kunna införas dels i stad, dels i samhälle, som i afseende å helsovården likstälts med stad, dels ock i kommun å landet.

Då emellertid, såvidt utredt eller eljest känt är, någon allmänare uttalad önskan från landtbefolkningens sida om rätt till införande af köttbesigtningstvång för *landskommunerna* hittills icke försports, torde några föreskrifter i sådant afseende icke för närvarande böra ifrågasättas, helst dylika föreskrifter — om de eljest komma att å landsbygden tillämpas — antagligen skulle af den stora allmänheten betraktas som obehöriga ingrepp i den nu rådande friheten att der utbjuda och sälja kött utan den omgång och det besvär, som i hvarje fall måste blifva förbundna med köttbesigtningstvång *synnerligast* å landet.

Vid sådant förhållande, och då någon särdeles stor våda för hygienien härigenom icke torde förorsakas, synes det lämpligast att låta tillsvidare — och intill dess åsigterna om och tron på behovet och nyttan af köttbesigtning hunnit bland landtbefolkningen vinna större utbredning och mera mognad — anstå med föreskrifter om rätt att införa köttbesigtningstvång för den egentliga landsbygden.

Vidkommande deremot frågan om åstadkommande af förbättrad köttkontroll i städer och dermed i afseende å helsovård likställda samhällen, torde åsigterna om vigten af denna angelägenhet vara bland de närmast intresserade så samstämmiga och bestämda samt de hygieniska skälen så talande och oemotsägliga, att frågan i denna del näppeligen kan med fog afvisas eller undanskjutas.

Köttbesigtning i stads- och vissa andra samhällen är föröfrigt ingen nyhet i vår lagstiftning. Både den köpande och säljande allmänheten har redan vant sig vid och blifvit förtrogen med, att en viss kontroll der utöfvas i afseende å kötthandeln.

Köttkontrollen torde emellertid hvarken ur hygienisk eller praktisk lämplighets synpunkt numera kunna anses på ett i allmänhet tillfredsställande sätt reglerad genom bestämmelserna i 1874 års helsovårdsstadga och särskilda derpå grundade föreskrifter.

De uti den ifrågasatta nya förordningen intagna bestämmelserna äro onekligen egnade att ur nyssberörda synpunkter åstadkomma en icke oväsentlig förbättring i de nu faktiskt rådande förhållandena.

Särskildt torde, hvad hufvudsakligen den praktiska sidan af saken samt köttproducenternas rättsliga ställning vidkommer, böra i dessa af-

seenden framhållas och noga bemärkas, att uttryckliga föreskrifter äro i författningsförslaget meddelade derom,

att samhälle, som vill införa köttbesigtningstväng, skall vara pliktigt anställa nödigt antal besigtningmän;

att åtgärder skola af samhället vidtagas så, att köttbesigtning må kunna ega rum utan större vare sig tidsutdrägt eller annan olägenhet;

att förslag i afseende å köttbesigtningens lämpliga ordnande skall af Kongl. Maj:ts befallningshafvande pröfvas och fastställas, innan detsamma får tillämpas;

att vid köttbesigtning undersökning skall, der ej annorlunda stadgats, af besigtningssman verkställas, när fråga är om häst eller större nötkreatur än kalf, å minst fjerdedels kropp, men eljest å minst half kropp;

att närmare detaljerade föreskrifter om tillvägagångssättet vid köttbesigtning och köttets stämpling skola utfärdas af medicinalstyrelsen;

att besigtningssman, som kasserar kött, är skyldig att utan lösen meddela köttets egare skriftligt beslut, innefattande besked om kassationsorsaken;

att köttegaren, som kan föra klagan öfver dylikt beslut, är berättigad till godtgörelse af vederbörande samhälle för den förlust, honom tillskyndas genom origtigt förfarande af besigtningssman;

att besigtningssman, som i denna sin egenskap är underkastad tjenstemannaansvar jemlikt 25 kap. strafflagen, förordnas och entledigas af vissa *statens* myndigheter;

att kött, som vid besigtning finnes vara till människoföda otjenligt, skall, der sådant kan ske, genom besigtningssmans försorg och under hans kontroll försäljas till tekniskt bruk, i hvilket fall köttets egare är berättigad utfå hvad som genom försäljningen inflyter efter afdrag af nödiga kostnader; samt

att kött, som vid besigtning ansetts kunna genom särskild behandling utan men för helsen användas till människoföda, skall, sedan det vederbörligen behandlats, ställas till egarens förfogande eller ock under viss förutsättning och till visst pris inlösas af vederbörande samhälle, om köttegaren finner det för sig förmånligare att sådant påfordra.

Härförutom torde, för tillgodoseende af den stora allmänhetens och särskildt köttproducenternas intressen, enligt min mening och af härnedan under §§ 4, 7 och 8 närmare angifna skäl, böra, i olikhet med hvad förslaget till förordning derom innehåller, meddelas ytterligare bestämda föreskrifter i syfte,

att de städer och dermed i afseende å helsovård likställda samhällen, som vilja införa köttbesigtningstväng, skola sjelfva bekosta de med kött-

besigtningen förenade utgifter, hvadan således några särskilda afgifter här för icke skola af allmänheten erläggas;

att besigtningsman ovilkorligen skall vara legitimerad veterinär; samt

att klagan öfver sådant besigtningmans beslut, som omförmäles i § 7, må få anföras hos medicinalstyrelsen i stället för hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande.

Derest köttbesigtningen ordnas och regelbindes enligt förslaget bestämmelser med de ändringar deri, som nu blifvit af mig angifna, synas några betänkligheter icke böra möta att i så måtto *utvidga och reformera* den redan förefintliga, och i rätt stor omfattning begagnade, rätten i afseende å utöfvandet af köttkontroll, att *köttbesigtningstväng* må kunna införas i de *städer* och dermed i afseende å *helsovård* likställda *samhällen*, som sådant *besluta*.

Alla vederbörande torde enligt min åsigt på ett eller annat sätt komma i åtnjutande af vissa fördelar genom en sålunda väsentligen förbättrad lagstiftning, utan att kostnaderna, å ena sidan, och besväret, å den andra, behöfva blifva synnerligen afsevärda.

Jag hemställer således, att § 1 må erhålla följande förändrade lydelse:

(Paragrafens lydelse enligt motionerna.)

(Paragrafens lydelse enligt reservationen.)

§ 1.

1. Köttbesigtningstväng, innefattande förbud att inom visst område till salu hålla eller utbjuda till människoföda afsedt, färskt, rått kött af nötkreatur, får, get, svin eller häst, derest köttet icke blifvit, efter undersökning af besigtningsman, försedt med stämpel eller bevis af något sådant slag, hvarom nedan i § 6 sägs, må för stad, som sådant åstundar, kunna bestämmas i den ordning, som angifves i § 24 af helsovårdsstadgan för riket, under vilkor att genom stadens försorg anställas nödigt antal besigtningmän och vidtagas de öfriga åtgärder, som erfordras för att köttbesigtning inom ifrågavarande område må kunna utan

§ 1.

1. Köttbesigtningstväng, innefattande förbud att inom visst område till salu hålla eller utbjuda till människoföda afsedt, färskt, rått kött af nötkreatur, får, get, svin eller häst, derest köttet icke blifvit, efter undersökning af besigtningsman, försedt med stämpel eller bevis af något sådant slag, hvarom nedan i § 6 sägs, må för stad, som sådant åstundar, kunna bestämmas i den ordning, som angifves i § 24 af helsovårdsstadgan för riket, under vilkor att genom stadens försorg anställas nödigt antal besigtningmän och vidtagas de öfriga åtgärder, som erfordras för att köttbesigtning inom ifrågavarande område må kunna utan

(*Paragrafens lydelse enligt motionerna.*) större vare sig tidsutdragt eller annan olägenhet ega rum; börande i nyssberörda afseende uppgjortt förslag underställas Kongl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning, innan stadgande i ämnet utfärdas.

Enahanda förfarande iakttages i fråga om ändring eller upphäfvande af sådant stadgande.

2. Hvad i nästföregående moment stadgas om stad gäller äfven för annat i afseende på helsovård med stad likstaldt samhälle, *så ock för kommun å landet*, endast med den olikhet, som föranledes af den annorlunda beskaffade sammansättningen af myndigheter, hvilka der hafva befattning med allmänna helsovården. De åligganden, som enligt denna förordning och på grund deraf meddelade föreskrifter i stad tillkomma magistrat, helsovårdsnämnd och stadsfullmäktige eller allmän rådstuga, skola inom samhälle, der helsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad i tillämpliga delar gälla, fullgöras af dem, som förklarats skola inom samhället i allmänhet träda i dessa myndigheters ställe, *samt eljest å landet bestridas, magistratens af kronofogden i orten, helsovårdsnämndens af kommunalnämnden och stadsfullmäktiges eller allmänna rådstugans af kommunalstämman.*

(*Paragrafens lydelse enligt reservationen.*) större vare sig tidsutdragt eller annan olägenhet ega rum; börande i nyssberörda afseende uppgjortt förslag underställas Kongl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning, innan stadgande i ämnet utfärdas.

Enahanda förfarande iakttages i fråga om ändring eller upphäfvande af sådant stadgande.

2. Hvad i nästföregående moment stadgas om stad gäller äfven för annat i afseende på helsovård med stad likstaldt samhälle, endast med den olikhet, som föranledes af den annorlunda beskaffade sammansättningen af myndigheter, hvilka der hafva befattning med allmänna helsovården. De åligganden, som enligt denna förordning och på grund deraf meddelade föreskrifter i stad tillkomna magistrat, helsovårdsnämnd och stadsfullmäktige eller allmän rådstuga, skola inom samhälle, der helsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad i tillämpliga delar gälla, fullgöras af dem, som förklarats skola inom samhället i allmänhet träda i dessa myndigheters ställe.

§ 2.

I denna § afhandlas frågan om slagttvång, hvilket är afsedt att tillämpas endast i förening med köttbesigtningstvång. Enligt förslaget

skall slagttvång jemte köttbesigtningstvång kunna införas i såväl stad som ock dermed i afseende å helsovård likställt samhälle under vilkor och förutsättning bland annat, att för stadens eller samhällets räkning offentligt slagthus blifvit i föreskrifven ordning inrättadt och godkänt.

Stad och dylikt samhälle kunna äfven i särskildt fall förenas om gemensamt offentligt slagthus med rätt att inom sina respektiva områden införa slagttvång.

Emot stadgandet i denna paragraf synes först och främst kunna göras den berättigade anmärkningen, att dess tillämpningsområde gjorts vidsträcktare än förhandenvarande förhållanden skäligen påkalla.

Icke ens de mest energiske ifrarne för inrättandet af offentliga slagthus och införandet i sammanhang dermed af slagttvång hafva antagit eller sökt göra troligt, att dylika offentliga slagthus skola komma att under närmaste tiden anläggas annorstädes än i de större städerna. Det torde också kunna antagas för temligen visst, att endast de storstäder, der de hygieniska förhållandena sådant oundgängligen kräfva, skola finnas benägna att åtaga sig förutom kostnaderna för köttbesigtning jemväl de särskilda dryga utgifter, som varda förbundna med inrättandet af i allo tidsenliga offentliga slagthus samt införandet af slagttvång och dermed följande skyldighet att enligt § 10 utgifva ersättning till vederbörande egare af slagteriinrättningar för den förlust, som dem i visst afseende genom slagttvång tillskyndas.

I det öfvervägande stora flertalet städer och i alla samhällen torde vederbörandes önskningsar i omhandlade fråga för närvarande icke sträcka sig längre än till erhållande af rätt att införa köttbesigtningstvång, hvarigenom en förbättrad och välordnad köttkontroll kan i rätt väsentlig mån ernås.

Redan af dessa anledningar lärer det följaktligen vara obehöfligt att nu lagstadga om rätt till införande af slagttvång i så vidsträckt omfattning, som förslaget i detta fall åsyftar.

Härtill kommer vidare, att lagstiftningen i förevarande afseende är ny och opröfvad i vårt land, att meningarne om behovet och nyttan af slik lagstiftning ännu äro här delvis stridiga, samt att ovisshet och farhåga för slagttvångets verkningar råda inom breda lager bland befolkningen.

Det vill derfor synas, att man i detta fall, som så ofta eljest, skäligen kan och bör slå in på de partiella reformernas väg. Enligt min mening böra lämpligen nu meddelas bestämmelser om rätt till införande af slagttvång allenast i de största städerna, der de hygieniska förhållandena äro af den beskaffenhet, att ett allsidigt ordnande af slagtväsendet och kötthandeln är af behovet alldeles särskildt påkalladt.

Jag hyser således för min del den uppfattning, att Riksdagen handlar med nödig varsamhet på samma gång den tillgodoser de mest omfattande hygieniska intressena, om det lagstadgas, att slagttvång får införas allenast i de städer, der invånareantalet utgör minst 50,000.

Med denna folkinångsbegränsning skulle för närvarande slagttvång i förening med offentliga slagthus kunna komma till stånd i Stockholm, Göteborg och Malmö. Då i dessa städer lifliga sympatier för slagtväsendets ändamålsenliga ordnande gjort sig gällande, samt vissa förberedande åtgärder i och för uppförande af slagthus redan blifvit vidtagna under afvaktan på lagbestämmelser i det syfte, hvarom nu är fråga, torde med fullt fog kunna antagas, att, derest införandet af slagttvång lagligen medgifves, offentliga slagthus verkligen skola blifva inom närmaste tiden i nämnda städer inrättade.

Utom de hygieniska förmåner, som härigenom komma att beredas nyssnämnda städer, hvilka, enligt hvad förut blifvit antydt, framför andra torde behöfva vidtaga anstalter för slagtväsendets tidsenliga ordnande, *vinnes emellertid alldeles samtidigt och utan några ekonomiska uppoffringar från landtbefolkningens sida den äfven af lagutskottets majoritet ur landtbruksintressets synpunkt högt skattade fördelen, att slagthus och köttbesigtning komma att anordnas just å de hufvudorter, derifrån lönande export af kött säkrast och lättast kan åvägbibringas.*

Denna omständighet synes mig vara förtjent af synnerlig uppmärksamhet.

Ty det ligger i sakens natur, att, om man än antager, att så kallade exportslagterier skola blifva inrättade af enskilde kapitalister eller för ändamålet bildade bolag, dylika inrättningar komma att skötas i hufvudsakligt syfte att bereda största möjliga vinst på det i slikt affärsföretag nedlagda kapital.

Detta kommer gifvetvis att i sin mån och i första hand menligt återverka på den köttproducerande allmänhetens ekonomiska intresse i så måtto, att kostnaden för slagt och dermed förenad köttbesigtning varder högre, än om exportslagtväsendet, så vidt möjligt, sammanlänkas och sidoordnas med storstädernas kommunala reglerande af slagterihandteringen och kött-handeln.

Rätt förstadda synas mig således i detta afseende landtbrukets och storstädernas särskilda intressen i allo sammanfalla.

Lagutskottets tillvägagående att, med underkännande af och bortseende från den hygieniska betydelse förevarande fråga ovedersägligen eger för en stor del af befolkningen i vårt land, söka göra och vända densamma till en uteslutande landtbruksekonomisk angelägenhet af den säregna be-

skaffenhet, att *staten* skall eventuellt bekosta och föranstalta om inrättandet af s. k. exportslagterier, synes mig alldeles icke vara förenligt med en sund och omdömesfull uppfattning af frågans verkliga och allsidiga betydelse och innebörd.

För min del kan jag icke annat än på det bestämdaste motsätta mig ett dylikt tillvägagångssätt i afseende å frågans lösning.

Hvad den ekonomiska sidan af saken för öfrigt vidkommer är jag, i olikhet med hvad förslaget till förordning derom innehåller, af den mening, att offentligt slagthus med dertill hörande anläggningar bör helt och hållet bekostas af vederbörande stadskommun, samt att för slagthusets begagnande och i sammanhang dermed skeende besigtning af slagtdjur och kött icke må få å den allmänna rörelsen läggas andra afgifter än sådana, som skäligen betingas af slagthusets nödiga förvaltning och underhåll.

Vill man, på det praktiska sätt och i den lämpliga ordning jag nu antydt, möjliggöra och främja inrättandet af i allo tidsenliga offentliga slagthus, lämpade att samtidigt tillgodose *viktiga såväl hygieniska som landbruks-ekonomiska intressen*, lär det emellertid af många och lätt insedda skäl befinnas oundgängligen nödigt, att *slagttvång* införas i sådan stad, der dylik storartad och dyrbar anstalt anlägges.

Jag hemställer således, att § 2 må erhålla följande förändrade lydelse:

(Paragrafens lydelse enligt motionerna.)

§ 2.

1. Har för *stads- eller dermed i afseende på helsovård likställt samhälles räkning* offentligt slagthus enligt plan, som Kongl. Maj:ts befallningshafvande, efter helsovårdsnämndens hörande, gillat, blifvit uppfördt och efter af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föranstaltad afsyning godkändt, må, om *samhället* så önskar, i den uti § 1 omförmälda ordning kunna jemte köttbesigtningstvång för *samhället* stadgas slagttvång, innefattande förbud att, sedan slagthuset upplåtits till allmänt begagnande, annorstädes inom visst område än i

(Paragrafens lydelse enligt reservationen.)

§ 2.

Har för *stad med minst 50,000 invånare* offentligt slagthus enligt plan, som Kongl. Maj:ts befallningshafvande, efter helsovårdsnämndens hörande, gillat, blifvit uppfördt och efter af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föranstaltad afsyning godkändt, må, om *dylik stad* så önskar, i den uti § 1 omförmälda ordning kunna jemte köttbesigtningstvång för *staden* stadgas slagttvång, innefattande förbud att, sedan slagthuset upplåtits till allmänt begagnande, annorstädes inom visst område än i berörda hus slagta djur,

(Paragrafens lydelse enligt motionerna.)
berörda hus slagta djur, som förut nämnts. Sådant förbud utgör dock ej hinder för att dylikt djur nedslagtas utom det offentliga slagthuset, der nedslagtandet nödvändig-göres af hastigt inträffad sjukdom eller olyckshändelse; skolande dock i sådant fall köttet, om det är afsedt att begagnas till människoföda, genast efter djurets nedslagtning ostyckadt jemte alla dertill hörande inelfvor utom tarmar föras till det offentliga slagthuset för att besigtigas. Utan hinder af sådant förbud må äfven Kongl. Maj:ts befallningshafvande kunna medgifva, att nedslagtning af kreatur, hvilkas kött är afsedt hufvudsakligen för utförsel ur riket, verkställas inom sådan för ändamålet särskildt inrättad och under offentlig kontroll stäld anstalt, hvarom nedan i § 3 sägs.

2. *Vilja stads- och dermed i afseende på helsovård likstäldt samhälle förena sig om gemensamt offentligt slagthus af här afsedd beskaffenhet, må det kunna ske, i fall Kongl. Maj:ts befallningshafvande dertill lemnar tillstånd; och gälle då i fråga om hvar och ett af dessa samhällen hvad beträffande samhälle med köttbesigtning- och slagttvång förut är stadgad.*

(Paragrafens lydelse enligt reservationen.)
som förut nämnts. Sådant förbud utgör dock ej hinder för att dylikt djur nedslagtas utom det offentliga slagthuset, der nedslagtandet nödvändig-göres af hastigt inträffad sjukdom eller olyckshändelse; skolande dock i sådant fall köttet, om det är afsedt att begagnas till människoföda, genast efter djurets nedslagtning ostyckadt jemte alla dertill hörande inelfvor utom tarmar föras till det offentliga slagthuset för att besigtigas. Utan hinder af sådant förbud må äfven Kongl. Maj:ts befallningshafvande kunna medgifva, att nedslagtning af kreatur, hvilkas kött är afsedt hufvudsakligen för utförsel ur riket, verkställas inom sådan för ändamålet särskildt inrättad och under offentlig kontroll stäld anstalt, hvarom nedan i § 3 sägs.

§ 4.

På sätt jag under § 1 redan antydt, bör enligt min mening besigtningssman ovilkorligen vara legitimerad veterinär.

Enligt förslaget skall äfven annan person än dylik veterinär kunna förordnas till kommunal besigtningssman för det fall, att köttbesigtningen icke sammanhänger med slagttväng. Då emellertid besigtning allenast å uppslagadt kött ostridigt torde ställa jemförelsevis större kraf på besigtningssmannens fackkunskap och skicklighet än sådan köttbesigtning, som vid slagthus skall ske omedelbart efter det slagtdjurets helsotillstånd blifvit särskildt undersökt, torde, med fästadt afseende å såväl den köttkonsumerande allmänhetens befogade intresse af en ur hygienisk synpunkt möjligast tillförlitlig undersökning som äfven den köttproducerande allmänhetens lika befogade anspråk på undersökningsförrättarens sakkunnighet och omdömesförmåga, af hvilka egenskaper denna sistnämnda allmänhet ställes i ett visst ekonomiskt beroende, fullgiltiga skäl tala för, att besigtningssman äfven i förenämnda fall skall vara legitimerad veterinär. Med den begränsning i rätten till införande af köttbesigtningss- och slagttväng, som blifvit af mig ifrågasatt, torde någon svårighet för öfrigt icke uppstå att för ändamålet erhålla erforderligt antal veterinärer.

Derest, på sätt jag föreställer mig, de tilltänkta stora offentliga slagthusen i de tre städer, der slagttväng skulle få införas, i verkligheten skola komma att användas för tillgodoseende af icke blott den lokala köttkonsumtionen utan jemväl köttexporten, torde der anställda besigtningssmän lämpligen böra förordnas af medicinalstyrelsen.

Jag hemställer således, att § 4 må erhålla följande förändrade lydelse:

(Paragrafens lydelse enligt motionerna.)

§ 4.

1. Besigtningssman vid offentligt, inom område, der slagttväng är gällande, beläget slagthus, vid exportslagteri, hvarom i § 3 sägs, eller vid annat enligt samma paragraf under offentlig kontroll stäldt slagteri skall vara legitimerad veterinär. Den, som jemlikt denna förordning anställes såsom kommunal besigtningssman annorstädes än vid offentligt slagthus, som nyss är nämndt, skall, om möjligt, vara legitimerad veterinär.

Bih. till Riksd. Prot. 1897. 7 Saml.

(Paragrafens lydelse enligt reservationen.)

§ 4.

1. Besigtningssman skall vara legitimerad veterinär.

2. Besigtningssman vid offentligt, inom område, der slagttväng är gällande, beläget slagthus eller vid exportslagteri, hvarom i § 3 sägs, förordnas af medicinalstyrelsen.

Öfriga besigtningssmän varda förordnade af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, de kommunala på vederbörande helsovårdsnämnds förslag.

Besigtningssman kan af den embetsmyndighet, som förordnat honom,

24 Häft.

5

(Paragrafens lydelse enligt motionerna.)

2. Besigtningssman vid export-slagteri förordnas af medicinalstyrelsen. Öfriga i mom. 1 af denna paragraf omnämnda besigtningssmän vardas förordnade af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, de kommunala på vederbörande helsovårds- eller kommunalnämnds förslag.

Besigtningssman kan af den embetsmyndighet, som förordnat honom, när som helst entledigas från sin befattning.

(Paragrafens lydelse enligt reservationen.)

när som helst entledigas från sin befattning.

§ 7.

Såsom förut blifvit af mig antydt, bör till tryggande af allmänhetens rätt sådant besigtningssmans beslut, hvarom i denna § är fråga, öfverklagas hos medicinalstyrelsen och icke hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken sistnämnda myndighet måste anses vara i saknad af den särskilda sakkunskap, som erfordras för pröfvande af besigtningssmans här ifrågasvarande beslut.

Jag hemställer således,

att de i § 7 förekommande orden »Kongl. Maj:ts befallningshafvande» utbytas mot ordet »medicinalstyrelsen».

§ 8.

Enligt hvad ofvan under §§ 1 och 2 blifvit erinradt, hyser jag den åsigten, att kostnaden för köttbesigtning bör helt och hållet bestridas af vederbörande stad eller samhälle, samt att afgifter för begagnande af offentligt slagthus skola få påläggas endast till täckande af de med slagthusets förvaltning och underhåll förenade omkostnader.

Det synes mig nemligen icke vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att den stad eller det samhälle, som af hygieniska skäl anser sig behöfva och vilja införa köttbesigtningstvång, tillåtes att för be-

stridande af dermed sammanhängande utgifter å allmänna rörelsen lägga skatt eller tunga, som åtminstone i första hand kommer att drabba den kringliggande landsbygdens köttproducenter.

Deremot synes det skäligt och befogadt, att de med inrättande och skötande af offentligt slagthus förbundna dryga utgifterna fördelas dels å vederbörande stad, som genom rätten till slagttvångs införande vinner, förutom annan fördel, en väsentligen förbättrad hygien, dels ock å den allmänhet och de näringsidkare, som genom slagthusets begagnande beredas vissa ekonomiska förmåner.

Jag hemställer således, att § 8 må erhålla följande förändrade lydelse:

(*Paragrafens lydelse enligt motionerna.*) (*Paragrafens lydelse enligt reservationen.*)

§ 8.

1. För köttbesigtning af kommunal besigtningssman enligt denna förordning och för begagnande af offentligt, inom område, der slagttvång är gällande, beläget slagthus eger vederbörande *samhälle* uppbära afgifter enligt taxa, som, sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande, efter helsovårdsnämndens och i andra städer än Stockholm jemväl efter magistratens eller, der sådan ej finnes, den i dess ställe särskildt tillsatta stadsstyrelses hörande, dertill uppgjort förslag, af Kongl. Maj:t fastställes för minst ett år i sänder. I denna taxa må afgifterna ej sättas högre, än som kan anses erforderligt till betäckande af *samhällets* kostnader för köttets besigtning och stämpling samt, der fråga är om begagnande af offentligt slagthus, som nyss är nämndt, till betäckande jemväl af kostnaden för slagthusets förvaltning och underhåll jemte ränta å anläggningskapitalet.

§ 8.

1. För köttbesigtning, som verkställles på grund af förbud, hvarom i § 1 sägs, erlägges icke någon afgift. För begagnande af offentligt, inom område, der slagttvång är gällande, beläget slagthus eger vederbörande stad uppbära afgifter enligt taxa, som, sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande, efter helsovårdsnämndens och i andra städer än Stockholm jemväl efter magistratens hörande, dertill uppgjort förslag, af Kongl. Maj:t fastställes för minst ett år i sänder. I denna taxa må afgifterna ej sättas högre, än som kan anses erforderligt till betäckande af *stadens* kostnader för slagthusets förvaltning och underhåll.

2. Der jemlikt ordningsstadgan för rikets städer eller derpå grundad bestämmelse särskild marknadsplats för kreaturshandeln blifvit inrättad i sammanhang med offentligt slagthus af här afsedd beskaffenhet, må, i enahanda ordning och efter lik-

(Paragrafens lydelse enligt motionerna.)

2. Der jemlikt ordningsstadgan för rikets städer eller derpå grundad bestämmelse särskild marknadsplats för kreaturshandeln blifvit inrättad i sammanhang med offentligt slagthus af här afsedd beskaffenhet, må, i enahanda ordning och efter liknande grunder som i fråga om slagthusets begagnande, bestämmas afgifter till *samhället* för nyttjande af marknadsplatsen och vid densamma uppförda stallar äfvensom för kreaturens utfodring, skötsel och vägning.

(Paragrafens lydelse enligt reservationen.)

nande grunder som i fråga om slagthusets begagnande, bestämmas afgifter till *staden* för nyttjande af marknadsplatsen och vid densamma uppförda stallar äfvensom för kreaturens utfodring, skötsel och vägning.

§ 9.

Genom den af mig vid § 2 ifrågasatta inskränknigen i rätten till införande af slagttvång till allenast de tre största städerna i riket komma lydelsen och tillämpningen af § 9 att jemväl i motsvarande mån ändras och inskränkas.

För öfrigt synes med fog kunna ifrågasättas, att det å andra raden i denna § förekommande uttrycket »utanför samhället», såsom varande alltför obestämdt och vidsträckt, utbytes mot orden »i angränsande kommun eller samhälle». Att längre utsträcka helsovårdsnämndens i stad, der slagttvång varder gällande, samt vederbörande Kongl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet att ingripa i här afsedda fall torde näppeligen kunna anses i detta sammanhang tillrädligt eller eljest lämpligt. Visa sig ytterligare och mera vidtgående föreskrifter behöfliga för stäfjande af slik helsofarlig rörelse, torde desamma tydligtvis böra inflyta i gällande helsovårdsstadga för riket och sålunda blifva till mera allmänt gagn.

Till tryggande af enskild rätt torde vidare böra i nu förevarande § intagas bestämdt stadgande derom, att, innan Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreskrifver anordningar eller vidtager åtgärder gent emot drifvande af viss här omförmäld rörelse, idkaren af densamma samt kommunalnämnden eller motsvarande helsovårdsmyndighet i kommun eller samhälle, der rörelsen drifves, skola lemnas tillfälle att i ärendet sig yttra.

Jag hemställer således, att § 9 må erhålla följande förändrade lydelse:

(Paragrafens lydelse enligt motionerna.)

(Paragrafens lydelse enligt reservationen.)

§ 9.

Uppstår i *samhälle*, der slagttvång är gällande, särskild fara i helsoväg till följd af någon *utanför samhället* bedrifven slagterirörelse eller yrkesmessig beredning af köttvaror, eger på framställning af *samhällets* helsovårdsnämnd Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreskrifva anordningar och vidtaga åtgärder, som pröfvas tjenliga och leda till farans undanrödjande. Dervid må Kongl. Maj:ts befallningshafvande ej mindre påbjuda rörelsens ställande under särskild tillsyn samt uppdraga åt tillsyningsman att anhålla och låta dels undersöka misstänkt kött eller köttvara, dels ock oskadliggöra kött eller deraf beredt, till människoföda afsedt ämne, som är dertill otjenligt, än äfven, då sådant finnes vara af nöden, förelägga lämpliga viten och meddela tillfälligt förbud mot rörelsens drifvande samt, om rättelse på nämnda sätt ej synes stå att vinna, förbjuda den felande att vidare sjelf eller genom annan person inom visst område bedrifva slagterirörelse eller yrkesmessig beredning af köttvaror.

§ 9.

Uppstår i *stad*, der slagttvång är gällande, särskild fara i helsoväg till följd af någon *i angränsande kommun eller samhälle* bedrifven slagterirörelse eller yrkesmessig beredning af köttvaror, eger på framställning af *stadens* helsovårdsnämnd Kongl. Maj:ts befallningshafvande, *sedan rörelsens idkare och kommunalnämnden eller motsvarande helsovårdsmyndighet i kommun eller samhälle, der rörelsen drifves, blifvit hörda*, föreskrifva anordningar och vidtaga åtgärder, som pröfvas tjenliga och leda till farans undanrödjande. Dervid må Kongl. Maj:ts befallningshafvande ej mindre påbjuda rörelsens ställande under särskild tillsyn samt uppdraga åt tillsyningsman att anhålla och låta dels undersöka misstänkt kött eller köttvara, dels ock oskadliggöra kött eller deraf beredt, till människoföda afsedt ämne, som är dertill otjenligt, än äfven, då sådant finnes vara af nöden, förelägga lämpliga viten och meddela tillfälligt förbud mot rörelsens drifvande samt, om rättelse på nämnda sätt ej synes stå att vinna, förbjuda den felande att vidare sjelf eller genom annan person inom visst område bedrifva slagterirörelse eller yrkesmessig beredning af köttvaror.

§ 13.

För den händelse § 1 ändras i enlighet med mitt förslag, hemställer jag:

att de i andra stycket af § 13 förekommande orden »helsovårds- eller kommunalnämnd» utbytas mot ordet »helsovårdsnämnd».

§ 14.

Under ofvanberörda, vid § 13 omförmälda, förutsättning hemställer jag:

att de i § 14 dels å tredje, dels ock å sjunde och åttonde raderna förekommande orden »helsovårds- eller kommunalnämnd» i båda fallen utbytas mot ordet »helsovårdsnämnd».

Beträffande slutligen öfriga bestämmelser i förordningen, densammas rubrik, samt tiden för dess trädande i kraft har jag icke funnit skäl till särskild erinran, och hemställer jag således,

att den af motionärerna föreslagna förordningen i dessa delar antages.

af herr *Berlin*.

Herrar *C. F. Pettersson*, *F. Andersson* och *Redelius* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
